

MUIXERANGA: EL LLARG VIATGE

FRANCESC VIADEL

Crec que el meu primer record de la Muixeranga té com a escenari el carrer del Molí de la Vila, just on aquest talla amb el de la Capella, a Algemesí. A boqueta nit, enmig d'un incendi d'espelmes, una columna tremolosa d'homes s'aixeca camí del cel. L'aire tendre del setembre s'ha impregnat d'una estranya barreja a olor de cera cremada i tèxtil amerat de suor. El so de la dolçaina i del timbal atorguen a l'escena una gran solemnitat. Sembla com si tothom esperés que en acabar aquells gegants de fer el cim hagués de passar quelcom de màgic. Recorde haver observat atònit, completament bocabadat, aquell ritual, ben agafat de la mà del pare, mà de llaurador, enorme i aspra com un fregall. És un record remotíssim, un retall de memòria atrapada en una teranyina de carrers estrets, cases divuitesques, horts, repic de campanes, una memòria tan confusa o més com les primeres aproximacions personals, del

tot intuïtives, a la pròpia identitat col·lectiva. Llavors la Muixeranga formava part dels molts enigmes d'allò que érem, del que havíem estat i del que volíem ser, i potser encara ara.

Això no obstant, per aquell temps —parle de la fi dels setanta— la Muixeranga encara no havia adquirit el caràcter ennoblit d'avui dia. Ni tan sols era coneguda més enllà del terme municipal. Aleshores, el que havia estat un ball practicat arreu del país, a penes era un rar fòssil de la cultura popular, propietat en exclusiva d'un poble agrari de la Ribera del Xúquer, tradicionalista fins el moll dels ossos. Per si encara no fos poc, durant dècades els seus membres, llauradors o obrers de vila, havien gaudit d'una pèssima fama entre el veïnat. La majoria d'ells eixien a la processó a canvi d'uns diners que acabaven fonent-se, segons el record dels més maliciosos, als taulells de les tavernes. Fins i tot era habitual que el terme *muixeranguer* s'emprés amb una clara intenció ofensiva. El consistori nacionalcatòlic franquista s'escarrassà per preservar el

© Antonio Ariño

© Mario Rabasco

**«LA MUIXERANGA, REVALORITZADA,
GAUDEIX D'UN EXCEL·LENT ESTAT DE
SALUT, CREIX EN NOMBRE DE MEMBRES,
ÉS IMITADA EN ALTRES POBLES
VALENCIANS I NAVEGA AMB RUMB
SEGUR ENMIG DE LA MAR GROSSA
DE LA GLOBALITZACIÓ»**

© Mario Rabasco

conjunt d'una festa, la de la Mare de Déu de la Salut, i amb ella la Muixeranga, però no acabà de reeixir. Els gremis eren l'autèntic motor d'aquella manifestació popular i tendien a desaparèixer en un context de canvis. Alguns balls es pogueren rescabalar amb adulteracions capricioses incloses però la Muixeranga s'apagava sense remei i el 1973 fins i tot va estar a punt de desaparèixer. L'escriptor Martí Domínguez i Barberà, l'alcalde Manuel Rico, el president dels festers del barri de la Capella, Vicent Raga, i el prevere Vicent Castell Maiques, amb el suport de l'Associació d'Antics Alumnes dels Maristes, foren els responsables de rellançar-la sota el guiatge del mestre Tomàs Pla. Només cinc anys després d'aquell renaixement irrompé al poble Eloi Miralles, un farmacèutic membre de la Colla de Castellers de Vilafranca del Penedès, que va fer mans i mànigues per tal que els muixerangers visitaren la capital penedesenca. Així, doncs, el 31 d'agost de 1978, la Muixeranga s'aixecava a la plaça de Vilafranca trencant així, per sempre més, una invisibilitat que potser hagués acabat resultant letal.

L'èpica constructora i entusiasta del nacionalisme progressista dels vuitanta acabaria consolidant la Muixeranga com una de les icones més preuades de la identitat valenciana. El mateix Joan Fuster insinuaria la possibilitat d'adoptar la seua tonada com a himne alternatiu a l'*Himno*, defensat amb ardor pel bloc social conservador. I la tonada, certament, competí i competeix encara amb els acords sarsuelístics del «per ofrenar noves glòries a Espanya».

Les coses, doncs, han canviat molt. Des de 2011 la festa és Patrimoni de la Humanitat i la Muixeranga, un dels seus elements més singulars, compta dues colles. Fins i tot les dones en formen part, un fet impensable fins despús-ahir i una fita, també, val a dir que aconseguida amb no pocs esforços.

Com siga, la normalitat s'ha imposat a qualsevol voluntat de disputa política. Bàsicament han perdut aquells que ahir, i potser encara ara, pretenien atribuir-li, absurdament i perversa, un valor malèfic, convertir-la com han pretès fer amb tants altres elements de la identitat del país —la llengua mateixa— en un instrument al servei de qui sap quines fosques conspiracions.

Avui, la Muixeranga, revaloritzada, gaudeix d'un excel·lent estat de salut, creix en nombre de membres, és imitada en altres pobles valencians, s'hi retroba de grat i sense complexos en l'àmbit del món català castellor, on és objecte d'una quasi veneració i, en definitiva, navega amb rumb segur enmig de la mar grossa de la globalització, del temut multiculturalisme, amb la ferma voluntat de fer un llarg viatge. 🌀

Francesc Viadel. Periodista (Barcelona).

